УДК 164:801

Кохан Я.О.
(Київ, Україна)

ВИРАЖАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ФОРМАЛЬНИХ МОВ (ЧАСТИНА І)

Стаття вводить у розгляд перелік особливостей природних мов, які добре піддаються формалізації.

Ключові слова: *матлінгвістика, природні мови, предикатні мови, функційні мови, формалізація.*

Статья вводит в рассмотрение перечень особенностей естественных языков, хорошо поддающихся формализации.

Ключевые слова: *матлингвистика, естественные языки, предикатные языки, функциональные языки, формализация.*

The paper introduces the list of properties of natural languages that can be easily formalized.

Keywords: *mathematical linguistics, natural languages, predicate languages, function languages, formalization.*

Дослідження елементів і структур природних мов строгими засобами формує предметне поле науки, відомої як *математична*, або *теоретична*, *лінгвістика* (коротко: *матлінгвістика*). На даний момент ця наука поділяється на два суттєво відмінні один від одного розділи, які можна назвати відповідно *якісною*, *комбінаторною* [1: 273] або *формальною*, та *кількісною*, або *квантитативною*, математичною лінгвістикою. Якісна математична лінгвістика займається вивченням структури неелементарних мовних одиниць таких, як слова, словосполучення, речення і тексти; кількісна математична лінгвістика вивчає мову в її динамічному аспекті, як синхронному (статистика стану мови на якийсь момент), так і діахронному (зміни, що відбуваються у мові з часом). Методи, що використовуються в обох названих розділах матлінгвістики, достатньо сильно різняться між собою: комбінаторна лінгвістика використовує апарат логіки: формальні граматики й автомати [2] (і те, і друге — різновиди формальних систем) — та абстрактної алгебри [3; 4]; кількісна лінгвістика використовує апарат математичного аналізу, теорії імовірностей, математичної статистики та теорії інформації [5].

Якісна матлінгвістика значно більш відома, аніж кількісна, завдяки популярності досліджень Ноама Хомського, який відкрив т. зв. твірні граматики, що досі складають основний дослідницький інструментар в цій області; популярність Хомського із самого початку була настільки високою, що дослідження, які виходять за рамки його поглядів, часто просто замовчуються або дискредитуються, а вся матлінгвістика як наука ототожнюється з одним єдиним своїм розділом, а саме, теорією формальних граматик (прикладом може бути [2]). При цьому, хоча самі формальні граматики, як вже сказано, являють собою особливий різновид такого звичайного теоретичного об'єкта досліджень у логіці, як формальні системи, їхній захисник і популяризатор Хомський є чи не основним про-

© *Кохан Я.О., 2012*

відником тієї думки, що методи логіки мало що можуть дати теоретичній лінгвістиці [6]. Аргументація тут зводиться до того, що формальні мови сучасної символічної логіки, які лежать в основі логічного синтаксису, сильно відрізняються за своїми визначальними властивостями від природних мов, а тому мало годяться для формалізації останніх.

Остання теза була переконливо заперечена Річардом Монтегю, який на ряді прикладів показав, що природні мови значно краще формалізуються, аніж прийнято вважати. Ми продовжуємо напрям досліджень із формалізації природних мов, започаткований Монтегю. Цей напрям належить гілці теоретичної лінгвістики, яка називається *логічним аналізом мови*. До Монтегю це була радше галузь філософії (філософської логіки), аніж науки, але нині логічний аналіз мови отримав міцний логіко-математичний фундамент, що коротко описується в першому розділі даної роботи. Мета даної роботи — навести перелік характерних особливостей природних мов, які легко формалізуються вже на нинішньому рівні розвитку досліджень. Цей перелік не претендує на повноту і буде розширюватися в майбутньому.

Формальні мови

Сучасні формальні мови, використовуючи які Монтегю будував своє дослідження, можна назвати *предикатними*, оскільки вони будуються на розрізненні всього двох базових категорій: предмета і предиката; *предмет* — це все, про що йде мова (завершена цілісність, що розглядається як індивід або атом) в будь-якому контексті, а *предикат* — це, інтуїтивно кажучи, відношення; відношення або предикат називається *n*-місним, якщо воно/він має місце саме між *n*-ками об'єктів (предметів і/або інших відношень); одномісні відношення — це властивості. Всяке речення, в якому говориться, що предмети a_1, ..., a_n перебувають в деякому *n*-місному відношенні *F*, у предикатних мовах має найпростішу з можливих будову, називається *атомарним* (або просто *атомом*) і записується формулою

$$F(a_1, ..., a_n). \qquad (1)$$

Рівність вважається особливим одномісним предикатом (т. зв. діагональне відношення). Для конструювання більш складних речень — т. зв. *молекулярних* і *кванторних* — вживається апарат логічних операцій і кванторів. У даній роботі ми використовуватимемо чотири операції логіки висловлювань: заперечення ¬ (читається: «невірно, що» та «не-»), кон'юнкцію ∧ (має найбільше прочитань серед усіх операцій: «і», «але», «однак» і т. д.), (нестрогу) диз'юнкцію ∨ (читається: «або» в сенсі «і/або») та імплікацію → (читається: «якщо, то» та «тільки якщо»; про зворотне прочитання буде сказано в подальших публікаціях) — та обидва квантори: універсальний ∀ (читається: «кожен», «для всіх», «який би не був» і т. д.) та екзистенціальний ∃ (читається: «деякі», «існує», «знайдуться» і под.).

Предикатні мови вже на рівні атомів добре підходять для формалізації речень, що містять підмет, присудок, додатки й означення. Присудок у формулі (1) — це предикат *F*, а підмет, додатки й означення суть аргументи a_1, ..., a_n предиката *F*. Проте вже тут видно одну особливість предикатних мов, яка суттєво різнить їх від природних мов: підмет ніяк не виділяється серед другорядних членів речення, будучи таким самим аргументом предиката-присудка, як і всі вони. Можна ввести метамовні домовленості про місце, на яке ставиться підмет при формалізації, або про його якесь інше виділення, однак в самій

структурі предикатних атомів немає для цього засобів. В останнє десятиліття автор у ряді робіт — від [7] і до [8] — запропонував замінити предикатні мови на формальні мови, названі ним *функційними*; ці мови значно ближчі до природних, аніж предикатні, і тому значно краще підходять для формалізації перших; водночас, вони годяться для всіх задач, для яких досі вживалися предикатні мови в самій логіці.

Функційні мови базуються на розрізненні трьох фундаментальних категорій: предмета (те саме, що й у предикатних мовах), функції та представлення. *Представлення* — це задання предмета, а *функції,* — це способи представлення; в більш традиційних термінах, представлення — це логічне відношення між значенням функції та самою функцією, взятою разом з наданими їй аргументами, а поняття функції розглядається як граничне узагальнення відповідного математичного поняття: якщо в сучасній математиці, зокрема логіці, функція — це відображення, то у функційних мовах розглядаються як функції всі часткові мультивідображення (про останнє поняття див: [9: 32]), тобто, неоднозначні функції — це такі, що можуть мати довільну кількість значень при заданих аргументах і можуть не мати аргументів.

Інтуїтивно осягнути категорії функційних мов можна, відштовхуючись від мов предикатних. Виділимо з атому виду (1) підмет; нехай це буде a_1; в такому разі всю формулу (1) можна буде прочитати як «предмет a_1 перебуває у відношенні F до предметів a_2, ..., a_n», а саме відношення F можна буде потрактувати як в загальному випадку неоднозначну функцію, яка всяким аргументам x_2, ..., x_n співставляє (ставить у відповідність) значення x_1 (і, можливо, інші значення) або жодного значення, зокрема, аргументам a_2, ..., a_n співставляє значення a_1 (і, можливо, якісь інші значення). Функції загального виду, на відміну від предикатів, зазвичай позначаються рядковими латинськими літерами (предикати — заголовними), тому в нашому випадку ми розглядатимемо n-місне відношення F як (неоднозначну) n–1-місну функцію f; відношення між значенням такої функції і самою функцією разом із наданими їй аргументами не може бути рівністю через неоднозначність функції f; цим відношенням буде згадане вище представлення, яке ми позначаємо знаком '≈'. Перетрактувавши відношення на функцію, ми зможемо все речення (1) прочитати як «a_1 є значенням (одним зі значень, якщо такі взагалі є) функції f при аргументах a_2, ..., a_n» або, простіше, як «a_1 є $f(a_2, ..., a_n)$-предметом (одним з $f(a_2, ..., a_n)$-предметів, якщо такі взагалі існують)». Це запишеться формулою

$$a_1 \approx f(a_2, ..., a_n). \qquad (2)$$

Зокрема, у випадку одномісного відношення, тобто, властивості F, коли формула (1) матиме вигляд $F(a)$, матимемо нульмісну функцію f, так що формула (2) набуде вигляду

$$a \approx f. \qquad (3)$$

Прикладами (3) можуть бути речення «Сонце світить», «Ганг — річка», «Мед — смачний» і под. Як видно з другого із цих прочитань, у функційних мовах трапляються загальні назви, такі як «річка». У предикатних мовах загальних назв немає, що додатково віддаляє їх від природних мов, і робить предикатну формалізацію часом доволі неприродною: а саме, всяка загальна назва вважається тут властивістю, тож може вживатися лише для характеризації якихось об'єктів, але не для їх називання. Щоб формалізувати

простеньке речення «Тут річка впадає в озеро», у предикатних мовах доводиться вводити особливий тип функцій, відмінних від предикатів, а саме, дескриптивні функції; проблема, однак, у тому, що досі не вдалося побудувати задовільну теорію таких функцій, так що будь-яка формалізація з їхнім застосуванням залишається під питанням.

У функційних мовах немає такого недоліка. Однак, для того, щоб загальні назви типу «річка», отже, типу 'f', могли вживатися для позначення, а не тільки для характеризації, і тут доводиться ввести особливий різновид функцій. Це будуть функції вибору. Всяка *функція вибору* — це семантична функція, яка при i-тому вживанні деякої назви 'f' або '$f\,(a_1, ..., a_n)$' вибирає і представляє в якості свого значення той об'єкт, який позначає вказана назва за задумом її автора (якщо такий об'єкт взагалі існує; якщо ж він не існує, функція вибору не має в даному випадку значення). Описане так значення функції вибору ми називатимемо *вибором по f* або $f\,(a_1, ..., a_n)$ і позначатимемо через 'f^i' та '$f^i\,(a_1, ..., a_n)$' відповідно; індекс i в цьому випадку буде натуральним числом і називатиметься нами *індивідуальним індексом функції вибору*. За таких домовленостей наведене вище речення про річку за символізації '**т**' «тут», '**р**' «річка», '**вп**' «впадати в» та '**о**' «озеро» перетвориться на формулу '$\mathbf{р}^i \approx \mathbf{вп}\,(\mathbf{о}^j, \mathbf{т}^k)$', де $i = j = k = 1$, якщо всі слова речення вжиті вперше на позначення в тому контексті, в якому вжито саме речення.

Множини або класи у функційних мовах вводяться за допомогою принципа абстракції: для всякої функції s (з наданими аргументами, якщо такі у неї є) *множина* (або *клас*) всіх s-предметів (значень цієї функції) розглядається як *всі ці предмети, взяті разом*, і позначатиметься через '{s}'; таку множину називають *пробігом* або *графіком* функції s. У всякому контексті, де вживається s, може йтися про множину всіх s-предметів, наявних в даному контексті; ця множина буде підмножиною графіка {s} функції s; ми позначатимемо її через 's^∞'. У природних мовах s^∞ для всякого s граматично передається множиною; наприклад, якщо s — це нульмісна функція «гриб», то s^∞ — це «гриби», а речення «Гриби були їстівні» можна записати формулою '$s^\infty \approx t$', де t — нульмісна функція «були їстівні». Символ '∞' називатимемо *колективним індексом функції вибору*.

Вирази 'f^i' та '$f^i\,(a_1, ..., a_n)$' позначають окремі значення функції f, а крім того є частинним випадком дескрипцій. Дескрипція загального вигляду у функційних мовах має вигляд «s-предмет, який (можливо, не один, і якщо такі взагалі існують) задовольняє умові Ψ» і є функціоналом, аргументом якого є функція Ψ, а значенням — деякий s-предмет, тобто, s^i; відтак, дескрипція загального вигляду записується метаформулою '$s^i\,(\Psi(s^i))$'; 's^i' тут, як видно, позначає і функцію, і валентність аргумента цієї функції. Приклад буде наведено далі в пункті 4.

Апарат логіки висловлювань (логічні операції) та теорії квантифікації (квантори) у функційних мовах застосовується так само, як і в предикатних. Однак у перших в силу ряду об'єктивних причин він значно гнучкіший; деякі з цих обставин ми викладемо далі. Тут одразу відзначимо лише одне: у функційних мовах квантифікувати можна не лише зв'язані змінні (яких у мові може взагалі не бути), але й будь-які вирази, відзначені індексами функції вибору; наприклад, кванторний префікс «всі коти» можна буквально записати як '$\forall\mathbf{к}^{i*}$', якщо '**к**' — це назва для функції «кіт». Тут з'являється лише одна чисто технічна проблема: доводиться систематично розрізняти індекси функцій вибору при квантифікованих (зв'язаних) та при неквантифікованих (вільних) виразах; в інших роботах автор приписував вільним входженням квазітермів непарні числа в якості індек-

сів, а зв'язаним — парні. В даній роботі ми просто виставлятимемо зірочку при індексах квантифікованих виразів, як це зроблено вище. В такій символіці аксіому універсальної квантифікації можна записати формулою '$\forall f^{1*}(f^{1*} \approx g) \rightarrow f^{1} \approx g$'.

Тепер ми перейдемо до опису по суті, послідовно показуючи, як функційні мови дозволяють ефективно й однозначно формалізовувати головні особливості природних мов. Ми розіб'ємо виклад на окремі тематичні пункти, які нумеруватимемо.

Загальні принципи формалізації

1. Групи підмета й присудка. Формули виду (2) та (3) ми називаємо *формулами представлення*. Їхній найбільш загальний вигляд такий:

$$s \approx t; \tag{4}$$

тут s позначає представлене значення функції і називається *результантом* формули (4), а t позначає функцію (разом з наданими аргументами, якщо такі у неї є) і називається *характеристикою* формули (4). У природних мовах результант речення — це група підмета цього речення, характеристика — його група присудка, а представленню відповідає дієслово-зв'язка «бути», якщо вона вживається у даній мові; для української мови зв'язка «бути» нехарактерна, вона вживається в меншості випадків (цікавим винятком є повернення математиками форми 3-ої особи множини «суть» цієї зв'язки в наукові тексти, де ця форма активно вживається), тож у більшості прикладів україномовного мовлення представленню відповідатиме або тире, або не відповідатиме взагалі нічого; таким чином, сучасна українська здебільшого приховує логічну структуру атомарного речення — але при формалізації у функційних мовах ця структура завжди виявляється.

У формулах представлення, як видно, результант, він же група підмета, завжди стоїть лівіше за знак представлення, а отже передує групі присудка (характеристиці), яка стоїть справа після знака представлення. У природних мовах, натомість, порядок слів може бути різним, відтак, ми модифікуємо вид формул (4), додаючи до знака представлення з боку характеристики двокрапку; отримаємо формули

$$s \approx: t \tag{5}$$

та

$$t :\approx s \tag{6}$$

відповідно. Формули (4) залишимо чистій логіці, а у матлінгвістиці слід вживати лише формули (5) та (6), котрі враховують порядок груп підмета й присудка в реченні.

2. Граматична категорія дії. Дієслова та дієприслівники суттєво відрізняються від іменників, прикметників, займенників, числівників, прислівників і навіть дієприкметників — так, що групуються в загальну категорію дії, яку часом протиставляють узагальненій категорії імені (для деяких мов, наприклад, монгольської, це взагалі єдино правильний опис). З логічної точки зору особливістю, що відрізняє граматичну дію від граматичного імені, є те, що дія виражає в собі часову тривалість. Ми зафіксуємо цей факт систематично позначаючи дієслова та дієприслівники як вектори: матимемо функції $\overrightarrow{f}$, $\overrightarrow{g}$, etc. (ці вектори завжди спрямовані в одному напрямку: з минулого в майбутнє). Також ми враховуватимемо граматичний час дієслова наступним чином: минулий — $\overleftarrow{f}$,

теперішній — $\overrightarrow{f}^{\circ}$, майбутній — $\overrightarrow{f}^{+}$; для інфінітива та вживання дієслова у невизначеному часі додатковий знак не потрібен. Таким чином, приклад «Коти нявчать» із попереднього розділу точніше зображатиметься як ‘$s^{\infty} \approx: \overrightarrow{t}^{\circ}$’. Для мов, у яких система граматичних часів інша, потрібні й інші позначення; тут ми це не розбиратимемо.

Граматичний час також може мати дієслово-зв’язка «бути», яка позначає представлення. В такому разі часові індекси слід виставляти при знаку представлення, напр.: ‘$\approx:^{+}$’, ‘$:\approx^{\circ}$’ і т. д.

3. Квантифікація сталих. Змінні. Для запису квантифікованих (т. зв. загальних — у протиставленні до одиничних) речень у предикатних мовах вживаються змінні і вводяться метамовні домовленості із вживання цих змінних. Наприклад, щоб записати таке просте речення, як «Деякі лебеді чорні», доводиться іти одним з двох шляхів:

(i) обмежити розгляд предметною областю, складеною виняткова з лебедів, ввести по ній змінні і встановити на ній одномісний предикат ‘**Ч** (*x*)’ «бути чорн(им/ою/им)»; в цьому разі потрібне речення запишеться формулою

$$\exists x\ \mathbf{Ч}\ (x);$$

(ii) взяти якусь обширну предметну область, яка б напевне включала в себе всіх лебедів, ввести по ній змінні і встановити на ній два одномісних предикати: ‘**Л** (*x*)’ «бути лебедем» і ‘**Ч** (*x*)’ «бути чорн(им/ою/им)»; в цьому разі потрібне речення запишеться формулою

$$\exists x\ (\mathbf{Л}\ (x) \wedge \mathbf{Ч}\ (x)).$$

Обидва шляхи доволі штучні з точки зору природних мов: по-перше, в записуваному реченні йдеться про лебедів, а у співставлюваних йому формулах — про якісь *x*-и, якісь явно не вказані предмети; по-друге, для розуміння того, що являють собою ці *x*-и, доводиться залишати межі предметної мови і виясняти, що за предметна область (область *x*-ів) вибрана, в метамові.

Формалізація у функційних мовах позбавлена обох вказаних вад і у простих випадках є однозначною. А саме, ми безпосередньо в предметну мову вводимо нульмісні функції ‘**л**’ «лебідь» і ‘**ч**’ «чорн(ий/а/е/і)», після чого наше речення записується формулою

$$\exists \mathbf{л}^{i*}\ (\mathbf{л}^{i*} \approx: \mathbf{ч}).$$

Цей запис майже повністю збігається з вихідним реченням, за винятком дублювання квазітерма ‘$\mathbf{л}^{i*}$’ «лебідь». Таким чином, ми можемо квантифікувати сталі й уникати вживання змінних там, де їх насправді немає у природних мовах.

Однак, є підстави вважати, що загалом змінні у природних мовах є. Це стається тоді, коли вирази подібні до «хто(сь)» і «що(сь)» вживаються без квантора, на позначення окремих об’єктів; це і будуть вирази змінних. Техніка вживання змінних у функційних мовах така сама, як і у предикатних, тому ніяких проблем із формалізацією таких випадків не виникає.

4. Дескрипції. Як видно зі сказаного, вживання загальних назв у природних та у функційних мовах не залежить від того, чи квантифікуються вони. Зовсім інша ситуація

у мовах предикатних. Візьмемо текст із двох речень: «Зима була сувора. Не кожна зима буває суворою». У предикатних мовах перше речення потребуватиме дескрипції ‘$\varepsilon_x \mathbf{З}(x)$’ або ‘$\eta_x \mathbf{З}(x)$’, якщо ‘$\mathbf{З}(x)$’ — це предикат «бути зимою», а у другому реченні вживатиметься сам цей предикат, а квантифікуватиметься змінна ‘x’. Якщо ‘$\mathbf{С}(x)$’ — це «бути сувор(им/ою/им)», то формалізація наведеного тексту буде послідовністю з двох формул, скажімо:

$$<\mathbf{С}(\varepsilon_x \mathbf{З}(x)), \neg\forall x\,(\mathbf{З}(x) \to \mathbf{С}(x))>.$$

Контраст між природною мовою, де обидва речення виглядають цілком однаково, за винятком того, що в другому присутній квантор із запереченням, і предикатною формалізацією, у якій перше речення атомарне і з дескрипцією, а друге — молекула (імплікація) без дескрипції, — цей контраст очевидний. Всякий логік скаже, що тут формалізація правильніше передає структуру речень, аніж природномовний варіант, однак це не так, оскільки формалізація у функційних мовах дасть фактично дублікат речень природної мови, наприклад (символіку беремо аналогічну до предикатної):

$$<\mathbf{з}^i \approx:^- \mathbf{с}, \neg\forall \mathbf{з}^{i^*}\,(\mathbf{з}^{i^*} \approx: \mathbf{с})>.$$

Обидві формули тут майже однакові, і не містять додаткових ad hoc виразів типу дескриптивних.

Випадком, в якому справді вживається дескрипція (загального виду), може послужити речення «Риба, яку я упіймав учора, була смачною». Якщо ‘**р**’ — «риба», ‘**я**’ — це «я» (в подальшому ми зафіксуємо символіку для деяких займенників) ‘**у**’ — «упіймати», ‘**в**’ — «(у/в)чора», ‘**с**’ — «смачн(ий/а/е/і)», наведене речення символізується формулою ‘$\mathbf{р}^i\,(\mathbf{я} \approx: \mathbf{у}^-(\mathbf{р}^i, \mathbf{в}^j)) \approx:^- \mathbf{с}$’, що містить дескрипцію ‘$\mathbf{р}^i\,(\mathbf{я} \approx: \mathbf{у}^-(\mathbf{р}^i, \mathbf{в}^j))$’ «риба, яку я упіймав учора».

* * *

В наступних частинах даної роботи ми продовжимо список формалізовних аспектів природних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бар-Хиллел И. Некоторые новые результаты в теоретической лингвистике // Математическая логика и ее применения. Сб. ст. Пер. с англ. – М.: Мир, 1965. – С. 273–280.

2. Гладкий А. В., Мельчук И. А. Элементы математической лингвистики. – М.: Наука, 1969. – 193 с.

3. Маркус С. Теоретико-множественные модели языков. Пер. с англ. – М.: Наука, 1970. – 332 с.

4. Шрейдер Ю. А. Равенство, сходство, порядок. – М.: Наука, 1971. – 255 с.

5. Пиотровский Р. Г., Бектаев К. Б., Пиотровская А. А. Математическая лингвистика. – М.: Высшая школа, 1977. – 384 с.

6. Парти Барбара. Формальная семантика как порождение лингвистики и философии [Электронный ресурс] // Полит.ру. – Текст. и видео дан. – М., 2012. – Режим доступа: http://www.polit.ru/article/2012/05/18/Partee/ (дата обращения: 01.08.12). – Загл. с экрана.

7. Кохан Я. О. Символічна логіка: повернення до витоків. Функціональний погляд на світ // Практична філософія, № 1, 2006. – С. 240–244.

8. Kokhan Y. Semantic presuppositions in logical syntax // Journal of Applied Non-Classical Logics Volume 22, Issue 1-2, 2012, 29-41; http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/11663081.2012.682437.

9. Мальцев А. И. Алгебраические системы. – М.: Наука, 1970. – 392 с.

УДК 811.161.2:81’282.36

Колесников А.О.
(Київ, Україна)

ІЗ СПОСТЕРЕЖЕНЬ НАД ГРАМАТИКОЮ ГОВІРКИ С. РОЙЛЯНКА САРАТСЬКОГО Р-НУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті визначаються диференційні та інтегральні морфологічні риси української говірки в ареалі межиріччя Дністра і Дунаю, з’ясовується її місце у класифікації українських говірок.

Ключові слова: *говірка, ареал межиріччя Дністра і Дунаю, морфологічні риси.*

В статье определяются дифференциальные и интегральные морфологические черты украинской ЧДС в ареале междуречья Днестра и Дуная, устанавливается ее место в классификации украинских говоров.

Ключевые слова: *говор, ареал междуречья Днестра и Дуная, морфологические черты.*

The author describes different and integral morphological features of an individual Ukrainian dialect spoken in the area between the Danube and the Dniester rivers, establishes its place in typology of the Ukrainian dialects.

Key words: *dialect, the area between the Danube and the Dniester rivers, morphological features.*

Новожитня українська говірка с. Ройлянка Саратського р-ну Одеської області входила в коло об’єктів вивчення В.П. Дроздовського, В.П. Логвин (60-ті роки ХХ ст.), П.Ю. Гриценка (80-ті р. ХХ ст.), але окремо не розглядалася, хоча з-поміж інших українських говірок ареалу межиріччя Дністра і Дунаю (МДД), що сформувалися переважно на південно-східній діалектній основі, яскраво вирізняється наявністю багатьох рис південно-західного наріччя. Це дало підстави навіть констатувати, що її «...слід розглядати як належну до південно-західної групи говорів» [1: 43], а також відзначити спільність з діалектними мікросистемами сіл Молдового / Молодово Саратського р-ну, Ройлянки / Нової Райлянки Татарбунарського р-ну та Петрівки Тарутинського р-ну, мешканці яких «...в основній своїй частині є вихідцями з території поширення південно-західних говірок (зокрема буковинських)» [2: 151]. Єдність цих говірок, зумовлена спільним генезисом (компактне переселення з Хотинщини), підтверджується нашими спостереженнями

© *Колесников А.О., 2012*